

Робоча навчальна програма складена доцентом кафедри економіки підприємства кандидатом економічних наук Валентиною Юрїівною Нестеренко на підставі ОПП для галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології»

Рецензент

Доцент кафедри економіки підприємства
кандидат економічних наук, доцент

В.В.Блага

Робоча навчальна програма розглянута на засіданні кафедри економіки підприємства
(протокол № 1 від «29» серпня 2011 р.)

Зав. кафедрою
економіки підприємства, проф.

І.А.Дмитрієв

Схвалено Радою (методичною комісією) МФ
(протокол № 1 від « 29 » серпня _____ 2011 р.)

Голова Ради (методичної комісії)
механічного факультету, проф.

І.Г.Кириченко

«УЗГОДЖЕНО»
Зав. вип. каф., проф.

О.В. Полярус

« 29 » серпня _____ 2011 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Економіка і організація виробництва»
(система змістових модулів)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 3 кредити Усього годин - 108 Усього змістових модулів – 12 Усього блоків змістовних модулів - 3 Усього залікових модулів – 3 Один змістовий модуль – 4-18 год. Один заліковий модуль – 24-56 год. Всього ауд. год. на тиждень – 3 (2 – лекція, 1 – практ.)	Напрямок підготовки – «Метрологія та інформаційно-вимірвальні технології» Освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.051001, бакалавр Кількість навчальних груп у потоці - 1 Лектор, відповідальний за курс – канд. екон. наук Нестеренко Валентина Юрївна	Навчальна дисципліна – обов'язкова Рік підготовки – 2-й Семестр навчання – 4-й Кількість лекційних годин – 36 Практичні заняття, годин – 18 Самостійна робота, годин – 54 Модульний контроль - усне опитування, письмова контрольна робота, тестування Підсумковий контроль - інтегрований залік (тестування)

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є принципи функціонування підприємства та економіки і організації виробництва.

2. Мета та завдання

Метою дисципліни є підготовка фахівців до виконання професійних обов'язків в галузі інформаційно –вимірвальних технологій.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

Знати (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- сутність економіки виробництва; основи виникнення і розвитку підприємства;
- сутність, склад та методи оцінки основних фондів підприємства, зносу та амортизації;
- сутність оборотних фондів та оборотних коштів підприємства, їх нормування;
- поняття персоналу підприємства; основи планування продуктивності та нормування праці; основи організації оплати праці на підприємстві;
- поняття собівартості продукції та основи її калькулювання;
- сутність та класифікацію цін; методи ціноутворення в ринкових умовах;
- сутність доходу та прибутку підприємства, показники рентабельності підприємства.

Уміти (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- визначати оптимальний вид функціонування підприємства;
- виявляти та оцінювати вплив факторів зовнішнього середовища;
- визначати економічно обґрунтовані обсяги виробництва та реалізації продукції підприємства;
- оцінювати ефективність використання підприємством основних та оборотних фондів;
- визначати необхідну кількість персоналу підприємства;
- визначати оптимальні форми оплати праці;
- визначати собівартість та ціни товару різними методами;

- визначати та розподіляти прибуток підприємства.

Мати уявлення. Запропонована дисципліна надає студентам інформацію про основні закономірності та принципи функціонування підприємства, про підходи до оцінювання ефективності функціонування виробництва, а також формує у студента уявлення про підходи до оцінювання ефективності проектних інженерних рішень задля забезпечення можливості прийняття ними ефективних управлінських рішень в галузі інформаційно-вимірювальних технологій.

3. Зміст навчальної програми

Вступ

Навчальна дисципліна «Економіка і організація виробництва» читається для студентів напряму підготовки «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології».

Зміст дисципліни враховує знання студента з попередніх предметів – «Економічна теорія». У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при дипломному проектуванні – обґрунтуванні техніко-економічних рішень.

Формування системи знань студентів з дисципліни «Економіка і організація виробництва» здійснюється шляхом проведення лекцій, практичних занять, консультацій та організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів здійснюється в позааудиторний час та складається з вивчення літературних джерел, матеріалу лекцій та практичних занять, виконання практичних завдань.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної та контрольної роботи; у час окремого розкладу занять - тестування по заліковим модулям.

Остаточний контроль з дисципліни – інтегрований залік.

Основний навчальний посібник, що найбільш зручно використовувати для СРС – Економіка підприємства під редакцією Покропивного С.Ф.

Блок змістових модулів (розділ) №1. **ПІДПРИЄМСТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН.**

Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування підприємства.

Предмет і метод дисципліни «Економіка і організація виробництва». Підприємство, його основні ознаки та принципи функціонування. Класифікація підприємств та особливості функціонування їх окремих видів.

Змістовий модуль 2. Економічне обґрунтування виробничої програми підприємства.

Виробнича програма підприємства та її показники. Обґрунтування виробничої програми підприємства.

Змістовий модуль 3. Основні завдання для СРС за змістовними модулями 1, 2.

1. Сутність та особливості функціонування підприємства.
2. Господарські товариства та їх особливості згідно законодавства України.
3. Зовнішнє середовище підприємства.
4. Державне регулювання діяльності підприємства.
5. Напрямки обґрунтування виробничої програми підприємства в умовах самоокупності.

Модульний контроль знань за змістовими модулями № 1, 2, 3 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі тестування.

Блок змістових модулів (розділ) №2. **РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА.**

Змістовий модуль 4. Основні фонди підприємства.

Поняття та склад основних фондів підприємства. Методи оцінки основних фондів підприємства. Знос та амортизація основних фондів. Показники руху та ефективності використання основних фондів.

Змістовий модуль 5. Оборотні кошти підприємства.

Поняття оборотних фондів та оборотних коштів підприємства. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Змістовий модуль 6. Персонал підприємства.

Персонал підприємства та його класифікація. Продуктивність праці та її планування.

Змістовий модуль 7. Оплата праці на підприємстві.

Поняття та види заробітної плати. Організація оплати праці на підприємстві. Форми та системи оплати праці. Система надбавок, доплат та премій працівникам.

Змістовий модуль 8. Основні завдання для СРС за змістовними модулями 4-7.

1. Методичні підходи до визначення сутності основних фондів на підприємстві.
2. Основні напрямки оцінювання ефективності використання основних фондів підприємства.
3. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.
4. методичні підходи до визначення сутності оборотних коштів та оборотних фондів підприємства.
5. Напрямки нормування оборотних коштів підприємства.
6. Нормування праці та планування чисельності працівників на підприємстві.
7. Порядок визначення економічно-обґрунтованої системи оплати праці на підприємстві.

Модульний контроль знань за змістовими модулями № 5, 6, 7, 8 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі тестування.

Блок змістових модулів (розділ) №3.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА.

Змістовий модуль 9. Витрати виробництва та собівартість продукції.

Поняття витрат та собівартості продукції. Класифікація витрат і структура собівартості.

Змістовий модуль 10. Ціни та ціноутворення в ринкових умовах.

Економічний зміст, функції та класифікація цін. Методи ціноутворення в ринкових умовах.

Змістовий модуль 11. Дохід, прибуток та рентабельність підприємства.

Економічна сутність доходу підприємства. Сутність прибутку підприємства, його види.

Змістовий модуль 12. Основні завдання для СРС за змістовними модулями 9-11.

1. Сутність витрат в діяльності підприємства.
2. Класифікаційні ознаки витрат підприємства.
3. Калькуляція собівартості продукції підприємства.
4. Сутність ціни та її значення для ефективного функціонування підприємства.
5. Методичні підходи до визначення понять «дохід» та «прибуток» підприємства.
6. Рентабельність підприємства.

Модульний контроль знань за змістовими модулями №9, 10, 11, 12 (заліковий модуль №3) здійснюється у формі тестування.

Заклучення

Дисципліна «Економіка і організація виробництва» формує у студента сукупність знань для подальшого вивчення дисциплін підготовки напрямку «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» в частині реалізації знань з економічного обґрунтування потенційних проектних рішень.

4 Розподіл змістових модулів (за годинами та кредитами)

Таблиця 1 - Розподіл навчального часу за модулями та видами занять

Перелік та назви змістовних модулів	Загалом на змістовий модуль, год/кредит	Лекцій	Прак. робіт, инд. робіт	СРС
Блок залікових модулів №1. Підприємство в системі ринкових відносин				
Змістовий модуль 1. Економічні основи функціонування підприємства	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 2. Економічне обґрунтування виробничої програми підприємства	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 3. Основні завдання для СРС	4/0,11			4
Блок залікових модулів №2. Ресурсне забезпечення підприємства				
Змістовий модуль 4. Основні фонди підприємства	18/0,5	6	4	8
Змістовий модуль 5. Оборотні кошти підприємства	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 6. Персонал підприємства	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 7. Оплата праці на підприємстві	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 8. Основні завдання для СРС	8/0,22			8
Блок залікових модулів №3. Результати та ефективність виробництва				
Змістовий модуль 9. Витрати виробництва та собівартість продукції	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль 10. Ціни та ціноутворення в ринкових умовах	6/0,17	2	1	3
Змістовий модуль 11. Дохід, прибуток та рентабельність підприємства	8/0,22	4	1	3
Змістовий модуль 12. Основні завдання для СРС	4/0,11			4
ЗАГАЛОМ	108/3	36	18	54

5. Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

Таблиця 2 - Структура залікових модулів

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)	Форма контролю	Шкала оцінювання знань студента
Перший заліковий модуль (по змістовим модулям 1-3)	24	0,67	Поточне тестування	(1...100)
Другий заліковий модуль (по змістовим модулям 4-8)	56	1,56		(1...100)
Третій заліковий модуль (по змістовим модулям 9-12)	28	0,77		(1...100)
Інтегрований залік			Підсумкове тестування	(1...100)
Усього	108	3		(1...100)

Примітка: кредити за дисципліну студенту нараховуються після успішного засвоєння та позитивної звітності за кожний заліковий модуль як арифметична сума кредитів.

6. Шкала оцінки знань студентів (за кожний заліковий модуль)

Таблиця 3- Система оцінка знань студентів за окремими модулями.

За шкалою ESTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю перездати	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 №774 підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів.

$$Q = \alpha_1 \cdot B_1 + \alpha_2 \cdot B_2 + \alpha_3 \cdot B_3,$$

де α_i – вагові коефіцієнти складності 1-го, 2-го, 3-го залікового модулів, відповідно;

B_1, B_2, B_3 – абсолютні значення оцінки знань (у балах, 1÷100) за окремими заліковими модулями;

Q – значення підсумкової оцінки знань студентів (у балах, 1÷100) за навчальну дисципліну.

$$Q = 0,22 \cdot B_1 + 0,52 \cdot B_2 + 0,26 \cdot B_3$$

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю.

8. Види, форми та методи навчання

Лекцій, практичні заняття, самостійна робота студентів згідно табл. 1 «Розподіл навчального часу за модулями та видами занять» та таблиці 4 «Перелік тем практичних занять»

Таблиця 4 – Перелік тем практичних занять

<i>Номер практичної роботи</i>	<i>Назва практичних занять</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Обсяг навчального матеріалу (кредити)</i>
1	Підприємство: принципи функціонування та зовнішнє середовище.	2	<i>0,055</i>
2	Виробнича програма підприємства.	2	<i>0,055</i>
3	Основні фонди підприємства.	4	<i>0,11</i>
4	Оборотні кошти підприємства.	2	<i>0,055</i>
5	Персонал підприємства.	2	<i>0,055</i>
6	Організація оплати праці на підприємстві.	2	<i>0,055</i>

<i>Номер практичної роботи</i>	<i>Назва практичних занять</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Обсяг навчального матеріалу (кредити)</i>
7	Калькуляція собівартості та ціни продукції.	3	0,08
8	Оцінка ефективності функціонування підприємства.	1	0,03
ЗАГАЛОМ		18	0,5

9. Методичне забезпечення

1 Робоча навчальна програма з дисципліни «Економіка і організація виробництва» (за вимогами кредитно-модульної системи) для студентів галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

2 Робочий план з дисципліни «Економіка і організація виробництва» (за вимогами кредитно-модульної системи) для студентів галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

3 Конспект лекцій з дисципліни «Економіка і організація виробництва» для студентів галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/).

4 Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Економіка і організація виробництва» для студентів галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/).

5 Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Економіка і організація виробництва» для студентів галузі знань 0510 – «Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології» напряму підготовки 6.051001 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/).

10. Рекомендована література для самостійної роботи

Основна література

1. Закон України «Господарський кодекс України» // Офіційний вісник України. – 2003. - №11.
2. Афанасьев Н.В., Гончаров А.Б. Экономика предприятия: Учебное пособие. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2004. – 528 с.
3. Бондар Н.М. Экономика підприємства: Навч. посіб. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 400 с.
4. Экономика предприятия: Учебное пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – 2-е изд., испр. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. – 638 с.
5. Экономика підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропівного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
6. Шваб Л.І. Экономика підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е вид. – К.: Каравела, 2005. – 568 с.

Додаткова література

1. Бойчик І.М. / Економіка підприємства / І.М. Бойчик, П.С Харів., М.І. Хопчан. – Львів: Виробництво “Спалон”. – 1998.– 212с.
2. Волков О.И. / Экономика предприятия: Курс лекций / О.И. Волков, В.К. Скляренко. –М.: Эксмо. - 2003.
3. Петрова Й.М. / Економіка виробничого підприємства / Й.М. Петрова, І.О Будіщева. – Львів: «Магнолія плюс». - 2001.

Блок змістових модулів №2

1. Волков О.И. / Экономика предприятия: Курс лекций / О.И. Волков, В.К. Скляренко. – М.: Эксмо. - 2003.
2. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. Й.М.Петровича.- Львів: “ Магнолія плюс”, видавець В.М.Піча. – 2004. – 680с.
3. Горфинкель В.Я. / Экономика предприятия: Учебник. – 3-е изд. / В.Я. Горфинкель. - М.: Эксмо. - 2003.

Блок змістових модулів №3

1. Бойчик І.М. / Економіка підприємства / І.М. Бойчик, П.С Харів., М.І. Хопчан. – Львів: Виробництво “Спалон”. – 1998.– 212с.
- 2.
3. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. Й.М.Петровича.- Львів: “ Магнолія плюс”, видавець В.М.Піча. – 2004. – 680с.
4. Петрова Й.М. / Економіка виробничого підприємства / Й.М. Петрова, І.О Будіщева. – Львів: «Магнолія плюс». - 2001.

Укладач

доцент кафедри економіки підприємства _____ В.Ю. Нестеренко